

DREPTURILE OMULUI DE LA NAȚIONAL LA INTERNAȚIONAL

*Dr. Dumitru CODIȚĂ
Președinte ARDUPH*

Abstract

Respect for fundamental rights and freedoms was long considered a problem exclusively national. States under the pretext that this related to national sovereignty, have acted in accordance with its value system, which meant sometimes abuses and serious violations of human rights from the government.

In this context there has been and still remains a large gap between levels in which states have said on the one hand and ensured implementation and secondly ensuring that their rights should benefit citizens.

Institutionalization of international standards, mainly by adopting the Universal Declaration of Human Rights of 1948 and the two International Covenants of 1966, meant as a statement of concerns of the international community to their serious violations in different parts of the world. So it created the legal framework which ensures the realization of the right of humanitarian intervention and assistance from the international community.

Rezumat

Respectarea drepturilor și libertăților fundamentale a fost considerată mult vreme o problemă exclusiv națională. Statele sub pretextul că acest aspect ține de suveranitatea națională, au acționat în conformitate cu propriul sistem de valori, care a însemnat uneori abuzuri și încălcări grave ale drepturilor omului din partea guvernanților.

În acest context a existat și se menține încă, o mare diferență între nivelurile în care statele au afirmat pe de o parte și au asigurat îndeplinirea și garantarea pe de altă parte a drepturilor de care propriii cetățeni trebuie să beneficieze.

Instituționalizarea unor standarde la nivel internațional, prin adoptarea în principal a *Declarației universale a drepturilor omului* din 1948 și a celor două *Pacte internaționale* din 1966, a însemnat și o afirmare a preocupărilor comunității internaționale față de violările grave ale acestora în diferite zone ale lumii. Așa s-a creat cadrul legal prin care se asigură îndeplinirea dreptului de asistență și de intervenție umanitară din partea comunității internaționale.

Cuvinte cheie: drepturile omului, «nucleul dur» al drepturilor omului, drepturi individuale, drepturi colective, drept de asistență umanitară, drept de inițiativă umanitară, drept de intervenție umanitară

1. De la drepturi individuale la drepturi colective

Conceptul de *drepturile omului* s-a cristalizat și afirmat odată cu evoluția societății. În mod expres acesta este vizat de art. 55 din Carta NU și dezvoltat în *Declarația Universală a Drepturilor Omului*. La început Declarația nu avea decât o valoare de recomandare, dar în anul 1948, a fost internaționalizată prin adoptarea ei de către Adunarea Generală (AGONU). Chiar și în acest context afirmarea drepturilor omului nu a avut un curs liniar ca urmare a faptului că acestea au fost raportate la suveranitatea statului. Astfel, dreptul internațional al drepturilor omului a fost considerat o "cartă ideală" ca urmare a lipsei sancțiunilor sau mai exact a inexistenței unui cadru legal de aplicare a unor sancțiuni în cazul încălcărilor flagrante.

Mai mult chiar, în contextul internațional al ultimilor ani, s-a avansat ideea că acest concept ar fi depășit. A triumfat însă, opinia celor care au promovat și susținut menținerea actualității și valabilității conceptului de drepturile omului (1).

Încheierea "războiului rece", marcat simbolic cu căderea zidului Berlinului și demantelarea URSS, a bulversat structura societății internaționale și funcționarea organizațiilor cu acțiune globalizatoare în context european și paneuropean.

Comunitatea internațională este implicată în prezent, mai mult ca niciodată, în găsirea de soluții la diferitele situații în care sunt semnalate violări grave a drepturilor omului. Cu toate acestea, după cum sublinia secretarul general al Națiunilor Unite, la deschiderea *Conferinței mondiale cu privire la drepturile omului* de la Viena din 14 iun. 1993, limbajul drepturilor omului trebuie să devină universal, și cel mai bine acesta este reflectat în *Declarația universală a drepturilor omului*.

Dezbaterile internaționale au relevat faptul că omul care este finalitatea oricărui drept afirmat și recunoscut pe plan internațional și-l poate exercita atât individual cât și colectiv, doar prin prezența sa în sfera valorilor materiale și spirituale. Pentru aceasta pe lângă drepturile civile și politice, au fost încadrate în sfera drepturilor fundamentale drepturile sociale, economice și culturale. În acest context statele trebuie să manifeste o solidaritate sporită prin care să se evite în primul rând violențele armate și apoi în sprijinirea statelor defavorizate. Acestea sunt considerate ca fiind principalele obiective fără de care respectarea drepturilor omului nu poate fi asigurată în statele în care autoritățile nu sunt preocupate în mod real de aceasta.

După cum putem observa, aspectele la care ne-am referit nu sunt prevederi specifice domeniului drepturilor omului propriu-zis. De altfel, ele sunt analizate adesea ca reprezentând *aspirații*, în timp ce drepturile omului se includ în sfera *obligațiilor*. Trebuie avut în vedere și aspectul de a nu se confunda *drepturile colective ale omului* (ex.: dreptul la asociere, dreptul la grevă ...) cu *drepturile colectivității* (ex.: dreptul la pace) între care cel mai legitim este dreptul popoarelor de a dispune de ele însele. În acest context, titularul de drept este un grup și nu un individ. În viziunea *Comitetului pentru*

drepturile omului al NU, dreptul popoarelor de a dispune de ele însele nu este un drept individual, și, în consecință, individul nu se poate pretinde victima unei violări a acestui drept, proclamat în art. 1 din Pact (2). Dar drepturile grupurilor nu există decât pentru că ele sunt necesare pentru satisfacerea unor drepturi ale omului. Și invers, toate textele care se referă la drepturile omului, presupun restricții pentru apărarea unui interes public calificat de societate, cu condiția ca ele să fie necesare și proporționale. Aceasta este funcția lor și totodată limita care li se impune (3).

În acest sens, grupul nu are posibilitatea și capacitatea de a aduce o atingere substanțială drepturilor persoanei umane, pentru că s-ar crea un cerc vicios. Spre exemplu afectarea stării de pace nu autorizează în niciun caz “*epurarea etnică*”, iar sancțiunile nu legitimează tortura sau negarea libertății de opinie și expresie. Dacă “*dreptul la dezvoltare*” prezintă o finalitate umană incontestabilă (4), în schimb, “*insuficiența dezvoltării nu poate fi invocată pentru justificarea unei limite a drepturilor omului internațional recunoscute*” (5). Cu toate acestea, limbajul internațional este relativ uniform, mai puțin pentru cei care nu vor să recunoască, deși în ultimul deceniu normele relative la drepturile omului s-au multiplicat substanțial. Dezvoltarea cantitativă a cadrului normativ, important fiind în doi rânduri, a cunoscut însă și o mutație calitativă de mare importanță. Aceasta presupune o recunoaștere a răspunderilor internaționale de a se respecta drepturile omului, având la bază principiul general cu caracter cutumiar, iar prin efectul *erga omnes* al tratatelor, îl plasează sub garanția comunității internaționale în ansamblu. Această recunoaștere cu caracter general trebuie consolidată cu proceduri de control adecvate. Este inexplicabil în acest context atitudinea de rețineră și chiar de refuz din partea unor state de a asigura punerea în aplicare a dreptului internațional al drepturilor omului. (Ex.: Coreea de Nord, Siria, unele state africane, etc.).

2. Recunoașterea internațională a obligației de a respecta drepturile omului

Un prim aspect ce trebuie avut în vedere îl reprezintă evidențierea conținutului și amploarei pe care o are obligația internațională de a respecta drepturile omului. În prezent, peste 144 de state sunt semnatare ale *Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice*, peste 141 la cel care tratează *drepturile economice, sociale și culturale*. Pe de altă parte, 153 de state au ratificat *Convenția contra discriminării rasiale*, 163 *Tratatul cu privire la nediscriminarea cu privire la femei* și 191 la *Convenția cu privire la drepturile copiilor*. Spre deosebire de această situație, la *Convenția împotriva torturii* sunt parte doar 114 state, ceea ce este puțin, având în vedere problema abordată, iar la cel de-al doilea Protocol facultativ adițional la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice cu privire la abolirea pedepsei cu moartea sunt parte peste 40 de state (sursa-internet). La nivel regional, continentele europeană și americană dispun de tratate generale cum ar fi *Convenția europeană a drepturilor omului* din 4 noiembrie 1950 (41 de state părți) și *Carta socială europeană* din 18 octombrie 1961

(22 state), în timp ce *Convenția americană a drepturilor omului*, intrat în vigoare în 1978 este ratificat de 25 de state din cele 35 membre OEA. *Carta africană a drepturilor omului și popoarelor* este ratificat de 51 de state. Mai mult, există numeroase tratate speciale, cum ar fi *Convenția europeană cu privire la protecția minorităților naționale*, intrat în vigoare la 1 feb. 1998, care este ratificat de 24 de state. Or toate aceste convenții, universale și regionale, impune detalierea și concretizarea conținutului obligațiilor statelor, ceea ce trebuie să însemne o mai mare responsabilitate pentru a fi îndeplinite, mai ales că ele prevăd crearea de instituții însărcinate cu verificarea aplicării.

2.1. Obligația generală de respectare a drepturilor omului

Multitudinea instrumentelor juridice internaționale referitoare la drepturile omului reprezintă o premiză a atitudinii statelor în direcția respectării acestui drept. În același timp, după cum precizează *Curtea Internațională de Justiție* în hotărârea din 27 iun. 1986, "*inexistența unui angajament* (în sensul respectării) *nu înseamnă că un stat poate viola fără să fie sancționat drepturile omului*". Prin urmare, prin această formulare Curtea vine să confirme existența unei obligații internaționale generale de respectare a drepturilor omului, al cărei fundament este în consecință cutumiar. Această idee a fost sistematizată de Institutul de Drept Internațional în Rezoluția sa din 13 sept. 1989 la Saint-Jacques-de-Compostelle (6). O asemenea obligație privește ansamblul drepturilor omului, cutumiară și convențională și are ca bază juridică art. 55 din Carta NU. Prevederile îi vizează atât pe străinii cât și pe naționaliul unui stat, iar obligația limitează suveranitatea în caz de violare și orice excepție de la principiul sacrosant al neintervenției în afacerile interne.

2.2. Norme cutumiare cu privire la respectarea drepturilor omului la nivel internațional

Când analizăm aspectele cu privire la invocarea existenței unor norme cutumiare de respectare a drepturilor omului (7), demersul trebuie făcut cu prudență. Totuși practica internațională arată că dreptul cutumiar condamna în primul rând violările masive și sistematice ale drepturilor omului. Țările occidentale și afro-asiatice, de exemplu, susțin că violările masive sunt reprezentate în primul rând de apartheid, colonialism, genocid și discriminare rasial, acest concept fiind extins apoi la violările grave la scară mare a altor drepturi, inclusiv a libertăților civile, politice și sociale, în special a libertății sindicale. În acest sens, *Declarația universală a drepturilor omului* servește ca reper în activitatea diplomatică a *Comisiei drepturilor ONU* și *UNESCO*.

Pe de altă parte, trebuie excluse a priori numele drepturi intangibile de la care statele nu pot să deroge în nicio împrejurare, chiar și în caz de război civil sau conflict armat internațional. Acestea formează așadar numitul "nucleu dur" al drepturilor omului. Le regăsim în prevederile *Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice* (art. 4, paragraf 2), *Convenției europene*

(art. 15, parag. 2) și *Convenției americane* (art. 27, parag. 2). Cele patru drepturi principale comune sunt: *dreptul la viață* (interzicerea pedepsei cu moartea și a pedepselor arbitrare), *interzicerea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante* (și deci luarea de ostateci), *interzicerea sclaviei și servituții* și *neretroactivitatea în materie penală*. Deși nu se poate afirma că toate numitele drepturi inderogabile prezintă un caracter cutumiar, această listă minimală este oarecum asemănătoare cu prevederile "*art. 3 comun al Convențiilor de la Geneva*" din 1949, aplicabile în cazul conflictelor armate neinternationale. Dar, după cum constată CIJ în *cazul Nicaragua- Statele Unite* (27 iun. 1986), aceste dispoziții au un caracter cutumiar ca "*principii generale de bază de drept umanitar*" și sunt aplicabile atât conflictelor armate internaționale cât și neinternationale. Prin urmare se pune firesc întrebarea: nu se poate considera că aceste "*principii generale și binecunoscute*" sunt mai aplicabile în timp de pace decât în timp de război?

Concluzia generală impune evidența că există o bază care formează un corp cutumiar de drept umanitar, din care fac parte și drepturile omului.

2.3. Interzicerea torturii ca normă de jus cogens o încălcare flagrantă a drepturilor omului

Există tentația unor regimuri naționale, care pentru a-și menține poziția conducătoare, să recurgă la un comportament vădit nedemocratic prin recurgerea la practici și tratamente specifice torturii aplicate pe scară largă în rândul propriului popor. Tocmai de aceea interzicerea torturii a preocupat și preocupă în mod deosebit comunitatea internațională.

Un pas istoric pentru internaționalizarea situației, care ar putea exista într-o țară, a fost făcut de Tribunalul Penal Internațional pentru ex-Iugoslavia (Camera II de prim instanță), la 10 dec. 1998, în *cazul Furudzija*. Pentru prima dată, un judecător internațional a afirmat că *interzicerea torturii* are caracterul de regulă *jus cogens*. Din acest caracter decurge, cu privire la situația altor victime, competența universală a jurisdicțiilor naționale. Referindu-se în mod expres la aspectele ridicate de *cazul Pinochet*, tribunalul a declarat că această regulă imperativă trebuie să prevaleze asupra oricărei reguli cu privire la dreptul de extrădare sau imunități (8). Acest principiu doctrinar asigură depășirea interpretării potrivit căreia o dispoziție esențială a "*nucleului dur al drepturilor omului*" ar reprezenta baza unei excepții de ordin public internațional, care autorizează neaplicarea unei norme internaționale ca normă internă, națională sau străină, care îi este contrară. Cu atât mai puțin, dacă un stat face, să prevaleze o normă esențială cu privire la drepturile omului în raport cu o altă regulă, generală sau convențională interstatală, aceasta nu va putea fi interpretată ca un fapt justificativ pe planul responsabilității internaționale.

În sprijinul hotărârii adoptate de Camera de prim instanță, la care ne-am referit, vine declarația finală la Conferința de la Viena, când secretarul general adjunct al ONU, M. Fall, a subliniat că adoptarea Documentului final, vizând expres Declarația universală, cele 171 de state participante se

angajează solemn să respecte drepturile omului. Aceasta întreprinde fundamentul cutumiar care permite impunerea respectării drepturilor omului chiar și față de unele state care nu au ratificat anumite tratate specifice. Rămâne ca prin natura sa cutumiară, care are un conținut general, responsabilitatea statelor să fie completată printr-o reglementare detaliată și concret conținută în diferite tratate la care acestea vor deveni parte.

3. Drept de inițiativă, drept de intervenție și drept de asistență umanitară

Dreptul de inițiativă umanitară (9) a fost recunoscut, prin instrumente internaționale, celei mai importante organizații umanitare – Comitetul Internațional al Crucii Roșii – creat în 1863, cu scopul de a ameliora suferințele umane și a proteja demnitatea individuală.

Referiri la acest aspect sunt făcute în cele patru Convenții de la Geneva din 1949. Formulate *mutatis mutandis*, convențiile respective au recunoscut *dreptul de inițiativă umanitară* astfel: GI/1949: „... pentru protejarea răniților și bolnavilor, precum și a membrilor personalului sanitar și religios și pentru ajutoarele ce li se vor da cu acordul Partenerilor la conflict interesate” (art. 9); GII/1949: „... pentru protejarea răniților și bolnavilor și naufragiașilor” (art. 9); GIII/1949: „... pentru protejarea prizonierilor de război și pentru ajutoarele ce li se vor da cu acordul Partenerilor în conflict interesate” (art. 9); GIV/1949: „... pentru protejarea persoanelor civile și pentru ajutoarele ce li se vor da...” (art. 10). CICR are drept de intervenție umanitară în materie de ajutorare a victimelor de război (art. 125, par. 3) și pentru garantarea securității și asigurarea celor necesare (art. 142, par. 3). GPI/1977 recunoaște CICR *drept de intervenție umanitară*, în ceea ce privește desemnarea puterilor protectoare, iar GPII/1977 în situații de CANI. Art. 18 prevede că „Societățile de Ajutorare pe teritoriul Înaltei Parteneri Contractante, așa cum sunt organizațiile de Cruce Roșie (Semilună Roșie și Soarele Roșu sau Cristalul Roșu) vor putea și-i oferi serviciile lor pentru îndeplinirea sarcinilor lor tradiționale față de victimele conflictului armat...” (par. 1), și „... când populația civilă este afectată de privațiuni deosebite datorită lipsei aprovizionării indispensabile pentru supraviețuirea sa, așa cum sunt alimentele și articolele sanitare...” (par. 2). Statutul Crucii Roșii Internaționale conferă *drept de inițiativă umanitară* CICR în ceea ce privește tensiunile interioare și tulburările interioare (punctele 5 și 6).

Dreptul de intervenție umanitară (10). Apariția ideilor referitoare la *dreptul de intervenție umanitară* are o istorie îndelungată. Intervenția umanitară este un principiu de drept cutumiar, care nu face obiectul unei codificări în Carta NU. Acțiunile întreprinse în virtutea acestui drept, cu îndeplinirea unor condiții de legalitate, dau posibilitatea unuia sau mai multor state să intervină, substituindu-se astfel statului, care nu mai poate asigura securitatea propriilor resortisanți.

Într-o sentință arbitrală în 1925, Max Huber, președintele CPJI menționează: „*Dreptul de intervenție a fost revendicat de toate statele, doar limitele sale putând să fie discutate*”. La rândul său, CIJ a precizat, în *decizia*

Barcelona – Traction din 5 feb. 1970: „Principiile și regulile cu privire la drepturile fundamentale ale persoanei umane reprezintă o sarcină și o datorie pentru fiecare stat față de întreaga comunitate internațională”. Intervenția umanitară reprezintă un concept diferit de *intervenția umanitară cu scop caritabil* destinat să furnizeze asistență populației locale. Evoluțiile recente ale teoriei și practicii relațiilor și dreptului internațional au readus în atenție *dreptul de intervenție umanitară*.

Dreptul și obligația de a interveni nu apar în decît comunității internaționale în ansamblul ei, care o exercită prin intermediul CS și asta deoarece Carta NU nu conține nicio dispoziție expresă, care să permită folosirea forței armate pentru protejarea drepturilor omului. În special, după încheierea „*Tratatului de la Helsinki*”, doctrina a căutat să rezolve această problemă și a elaborat astfel soluții juridice de intervenție pentru a pune capăt violențelor masive ale drepturilor omului și dreptului umanitar. Chiar dacă nu a intervenit în conflictele interstatuale, obiectul specific al Cartei NU, intervențiile în conflictele fără caracter internațional (Somalia, Rwanda, Haiti, Iugoslavia) s-au făcut pe baza calificării ca amenințări la adresa păcii a violențelor grave și repetate ale dreptului umanitar, urmărindu-se, în același timp, soluționarea paucă a litigiului (11).

Majoritatea juriștilor internaționali apreciază că un astfel de drept ar duce la încălcarea Cartei NU, care prevede obligația de neintervenție și interzicerea folosirii forței, chiar și în cazurile de violențe ale dreptului internațional umanitar sau de violențe grave ale drepturilor omului. În contextul internațional actual se poate considera astfel că statele au o obligație morală, atât în ceea ce privește acordarea de asistență umanitară, cât și în primirea și facilitarea sprijinului pentru victimele unui dezastru umanitar. Practica organizației mondiale demonstrează natura dinamică a dreptului internațional și este evident că evoluțiile în domeniul *dreptului de intervenție umanitară* prin folosirea forței armate nu se vor opri la acest nivel.

Dreptul de asistență umanitară. Deși „*dreptul de ingerință în scop umanitar*” nu este consacrat în dreptul pozitiv, există suficiente elemente care să confere identitate acestui domeniu. Rezoluțiile adoptate de AG, la inițiativa Franței, nr. 43/131 din 8 dec. 1988, cu privire la „*asistența umanitară acordată victimelor catastrofelor naturale și în situații de urgență de același gen*”, nr. 45/100 din 14 dec. 1990, cu privire la „*culoarele umanitare de urgență*”, și nr. 46/182 din 19 dec. 1991, referitoare la „*întărirea coordonării ajutorului umanitar de urgență al ONU*”, schițează, într-adevăr, un *drept de asistență umanitară* (ceea ce reprezintă un progres apreciabil).

Acest drept prezintă patru caracteristici importante.

1. *Fundamentul consensual și caracterul său subsidiar*. Rez. AG nr. 43/131 reafirmă în acest sens „*suveranitatea statelor afectate și rolul primordial care le revine acestora în inițierea, organizarea, coordonarea și punerea în aplicare a operațiunilor de asistență umanitară pe teritoriile lor*”. Asistența umanitară se realizează cu respectarea suveranității statului, al

c rui consim mânt este solicitat. Rez. nr. 46/182, care enun principiile directeare în materie de ajutor umanitar precizeaz c „ajutorul umanitar ar trebui s fie acordat cu consim mântul rii afectate i în principiu pe baza unui apel din partea acesteia din urm ”. De asemenea, ajutorul nu intervine decât cu titlu subsidiar, dac mijloacele materiale ale statului în cauz , c ruia îi revine în primul rând sarcina de a aciona, sunt deficitare. Men ion m aici hot rârea CIJ din 27 iun. 1986 referitoare la activit ile militare i paramilitare din Nicaragua, care a mers i mai departe, afirmând c „acordarea unui ajutor strict umanitar unor persoane sau for e care se afl într-o alt ar (...) nu poate fi considerat o interven ie ilicit ”. În acela i sens, IDI, într-o rezolu ie admite c nu constituie ingerin acordarea de ajutor cu respectarea drepturilor omului: „Oferirea de c tre un stat, un grup de state, o organiza ie interna ional sau un organism umanitar impar ial, de genul CICR, de ajutor alimentar sau sanitar unui stat a c rui popula ie este grav amenin at în ceea ce prive te via a sau s n tatea nu poate fi considerat un amestec ilicit în treburile interne ale acelui stat” (Anuar IDI, art. 5;, vol. 63, 1989, II).

2. *Obiectul dreptului este strict limitat:* furnizarea de hran , medicamente sau îngrijiri medicale victimelor unor situa ii de urgen (catastrofe naturale sau conflicte armate). Acest ajutor umanitar este justificat de „*principiile umanit ii sau neutralit ii i impar ialit ii*” (Rez. 43/131), specifice DIU. CIJ în Hot rârea sa din 1986, define te ajutorul umanitar, care trebuie s fie asigurat „*f r discriminare*”, doar prin raportare la obiectivele Crucii Ro ii: „*Prevenirea i alinarea suferin elor oamenilor, protejarea vie ii i s n t ii i impunerea respectului fa de persoana uman* ”.

3. *Este vorba de un drept de a acorda ajutor*, ai c rui titulari sunt organiza iile interna ionale i ONG-urile i (în subsidiar) statele, iar nu despre un drept al victimelor de a fi ajutate: este un drept de a propune ajutor statului în cauz .

4. *Debitorii acestui drept de asisten umanitar sunt clar identifica i*, statul în cauz i statele vecine c rora le incumb obliga ia de a facilita acordarea asisten ei umanitare. Astfel definit, *dreptul de asisten umanitar* se prezint ca un drept de asisten pentru salvagardarea drepturilor fundamentale ale omului. Având un fundament juridic fragil (rezolu iile AG), acest *drept de asisten umanitar* nu a fost confirmat nici de practica ONU i, dup aprecierile exper illor, cel pu in pentru moment, este un drept f r perspective. Într-adev r, Rez. CS nr. 688 din 5 apr. 1991 (Kurdistanul irakian), nr. 770 din 13 aug. 1992 (Bosnia – Heregovina, *RGDIP*, 1992, p. 1055), nr. 794 din 3 dec. 1992 (Somalia) i 929 din 29 iun. 1994 (Rwanda) au fost adoptate în baza Cap. VII din Carta NU. Ac ionând pentru meninerea p cii, CS decide asupra unor opera iuni militare cu scopuri umanitare, cum ar fi permiterea accesului organiza iilor umanitare interna ionale la victime. Ex.: Kurdistan, Bosnia. Mandatul FORPRONU în Bosnia a fost ulterior centrat numai pe ac iunea umanitar (Rez. 815 din 30 mart. 1993 i 819 din 16 apr. 1993). De asemenea, s-a urm rit asigurarea

condițiilor de securitate pentru operațiunile de ajutor umanitar (Somalia) sau protejarea persoanelor deplasate în caz de pericol (Rwanda).

Aceste „*intervenții umanitare în scopul securității colective*”, deși nu consacra un *drept de asistență umanitară*, marchează extinderea noțiunii de meninere a păcii - și, pentru aceasta, extinderea mandatului CS – la încălcările masive ale drepturilor omului, consolidând astfel legea, stabilită de Carta ONU și DUDO, între pacea internațională și respectarea drepturilor omului. Cu privire la acest aspect trebuie observat că intervenția umanitară a statelor membre NATO în perioada mart. – iun. 1999 în Kosovo cu scopul de a evita agravarea unei catastrofe umanitare nu se poate justifica printr-o împuternicire acordată în baza Cap. VII de către CS din cauza votului negativ al Rusiei și Chinei.

Poate rezida justificarea acestei intervenții în necesitatea de a face să înceteze încălcarea persistentă a respectării drepturilor omului, în eleas ca norm juridic imperativ? (12) Crearea de către CS, în temeiul Cap. VII al Cartei ONU, a unui Tribunal Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, pentru Rwanda sau Sierra Leone susține această analiză. Principiul noningerinței a stat mult vreme în calea adoptării unor mecanisme internaționale de garantare efectivă a drepturilor omului pe plan universal și de aceea, nu poate să ne surprindă faptul că instrumentele internaționale de protecție a drepturilor omului adoptate în cadrul ONU nu recunosc decât foarte sumar dreptul persoanelor și al statelor de a acționa pe plan internațional pentru respectarea drepturilor proclamate. Obstacolul noningerinței nu este cu adevărat înțeles decât de mecanismele regionale de control al aplicării normelor referitoare la drepturile omului, care au și posibilitatea sancționării judiciare în situațiile vizate.

NOTE

1. Rene Cassin et conception des droits de l'homme, in *Revue des droits de l'homme*, 1985, pp. 68-85).
2. RUDH, 1991, p.69.
3. *Les droits de l'homme: droits individuels ou droits collectifs*, Universite de Strasbourg, LGDJ, 1980, p. 17.
4. *Declaration sur le droit au developpement*, adoptat de Adunarea Generală a ONU din 4 dec. 1986.
5. Declarația de la Viena.
6. G. Cohen-Jonathan, *La responsabilite pour atteinte aux droits de l'homme, La responsabilite dans le systeme international*, Pedone, 1991, p. 120.
7. Theodor Meron, *Human Rights and Humanitarian Norms as Customary Law*, Clarendon Press, 1989, p. 79)
8. V. Philippe Weckel, *Chronique des faits internationaux*, RGDIP, 1999, p. 491 și urm.
9. Prof. univ. dr. Ionel Cloșcă, dr. Dumitru Codiță, *Dicționar enciclopedic de drept internațional umanitar – de la origini până în prezent*, Editura Karta Graphic, Ploiești, 2013, p. 609.
10. Prof. univ. dr. Ionel Cloșcă, dr. Dumitru Codiță, *Op. cit.*, p. 609
11. Ion Dragoman, Claudia Militaru, *7 studii de drept internațional umanitar*, Editura Lumina Lex, București, 2003, pp. 135 – 157.

12. S. Sur, „L'affaire du Kosovo et le droit international: points et contrepoints”, *AFDI*, 1999, p. 280.